

Gospodarske stvari.

Koliko več izda rezana in zdrobljena klaja.

Rezati in drobiti živinsko klajo je zelo koristno ne le gospodarju, ampak tudi živini. Angleži so v tem oziru natančne skušnje napravili in te so pokazale, da 100 kilogramov rezanega sena toliko zaleže, kolikor 130 do 140 kilogramov nerezanega celega sena. 100 kilogr. zdrobljenega ovsa toliko redi, kolikor 170—180 kilogr. celega ovsa, če se med njega rezane slame in sena primerno pomeša, da so konji primorani sprejeti klajo žvekati. 100 kilogr. mletega graba, mlete leče, boba redi toliko, kolikor 300 kilogr. nemlelih teh sadežev. 1 kilogr. drobljenega in poparjenega graba, boba ali turšice nadomestuje 3 kilograme ovsa.

Menjati s sadeži je tudi sočivarju koristno

Sočivar, ki se umnih pravil pri sočivji reji drži, bo de tudi s sadeži na istem zemljišči menjal, kajti pametno kolobarjenje s sočivjem je zelo hasnovito. Komur je mnogo gnoja na razpolaganje, ta naj vsako leto jedno polovico svojega vrta dobro pognoji. Še hasnovitnejše pa je, ako si sočivnjak na tri dele razdeli. Na tak način si varuje gnoj in vendar pridelka ne strada. Na pognojeni tretji del vrta se sadijo in sejejo tako imenovani izsesajoči sadeži: razne sorte zelja, salate, špinace, hren, mesečna redkev, luk, belar, kumare, endivije, petersil itd. Na drugo tretjino pa take rastline, ki zemljo manje izpijejo. K tem pripadajo: repa, korenje, pesa, kolraba, navadna redkev in krompir. Na tretji del pridejo rastline, ki zemljo najmanje izvlečejo. Sem spadajo vse sorte sočivja, grab, bob, leča in razne čebulovine.

Kako meso čvrsto ali frišno ohraniti. Po japonski se meso na tale način čvrstvo ohrani. Vzamejo navadno porcelanasto posodo in položé v njo sirovo meso, katero z vrelo vodo polijejo. Tako se snovi v mesu, ki jajčno beljakovino v sebi imajo, po vrhu mesa strdijo in napravijo nekakšno skorjo, ki brani vodi, da ne more v meso vdirati. Na to se na vodo še nekoliko olja vlije, katero zraku brani, da ne more do mesa, in ga tako osmrarenja brani. Pravijo, da je tako hranjevano meso boljše od onega, ki ga v plehastih škatljah hranjujejo. Po kuhanju s plehasto škatljo vred izgubi meso svoj dober okus in se včasih v kepo trdega vlakna skrči, da pravemu mesu še skoraj podobno ni.

Kako se uši svinjam preženó. Ušivo živinče se najprej s toplo žajfno vodo, s ščetjo ali krtačo do dobrega osnaži ostudnega mrčesja. Tako omito živinče se potem dene v hlev, ki je bil s suho, čisto nasteljo dobro postlan. Na to se vzame maža, ki se je iz 7-5 gramov živega srebra in pa iz 250 gramov zelene žajfe naredila. S to mažo se živinče tam, pa ne predebelo in premočno, po-

maže, kder so se grdi zajedavci najbolj naselili. Vsak dan se stara maža, preden se žival na novo pomaže, z nje zmije. Ščet mora vsakokrat pomagati. Ko bi ta pomoček ne hotel brž pomagati, se mora s špiritom ali pa s tobakovo vodo ali pa z vodo, v kateri se je petersilovo seme kubalo, žival vmivati. Včasih so se uši pregnale, če so svinje s smetano ali matudo vmivali.

Kako pomagati, da krava ne more sama sebe posesati. Najdejo se krave, ki imajo ničvredno navado, da same sebe posesajo. Te napake kravo odvaditi, je prav prosta in lahka reč. Priveže se taki kravi na rogove poprečna palca, ki je tako dolga, da še na obeh straneh črez rogove kakih 30 centimetrov moli. Konci se morajo biti nekoliko poostreni. Priveže se palca z močno špago prav trdno, da je ne more z rogov zbiti. Privezana palca na rogove kravi sesanje na lastnih sesih stori nemogoče. Brž ko se želja po sesanju pri kravi zgubi, kar se večidel v kratkem zgodi, se palca iz rogov vzame.

V Žavci bo dne 3. septem. premiranje konj, o kateri reči smo uže potrebno naznanili. Drugi dan t. j. 4. septembra vrši se prva konjska dirka v Savinjske dolini. Potrebno smo uže povedali. Dostavimo še, da znašajo darila dirkarjem 40 fl., 30 fl., 20 fl., 10 in 1 zlat. Konje treba dan poprej pri g. Hausenbichlerji v Žavci naglasiti. Pri tej priložnosti položi vsak, kateri se hoče dirke udeležiti pri g. Hausenbichlerji 3 fl. Po dirki bode srečkanje, loterija ali žreb po 10 krajcarjev. Dobitke so: lletno žrebe, krasna konjska oprava, dve lični konjski odeji, dve lepi okinčani uzdi, dve zali knaftri, težka konjska odeja, ličen podpas, močna knaftra, popolna brzda, krasen bič itd. Želimo srečnega uspeha in dobrega dopisa za „Slov. Gospodarja!“

Opozorujemo na denešnje oznanilo zastran Dupuisovega luga za varovanje pšenice zoper snet. Razni gosponarski listi, med njimi „Wiener landwirthschaftliche Zeitung“ hvalijo to sredstvo.

Sejmi na Koroškem 5. sept. v Pliberku, 21. Gmind, Gradišče, sv. Jakob v Rožu.

Dopisi.

Iz Podsrede. (Blizu 100 let stara slovenska okrožnica tiskana) našla se je v knjižnici naše župnije. Ona spričuje, kako so uže v pretečenem stoletju slovenščino pripoznavali kot v deželi navaden jezik ter v njem uradovali. Tem bolje piškivo je, če se den denešnji obotavlja in brani slovensko uradovanje. Okrožnica se od besede do besede glasi tako: „Currenda na ufse podlosne tega Krasa. Veliku Schwaringe, inu potosheine so naprei pershle, de so eni, kateri so savolo she mineniga Napokoja is Stellingo h'soudashni, inu tudi s' gradeshkim zuhtaufam postrafani, inu pale na konz predniga Mefsza Augusta iz pregnadlivam

odpufhainam nashiga Presvetliga Krala na svoi dom nasai pufheni bli, s' hudobno lesbo resglasili, de le te straiſinge niſo ta Presvetli Kral, ampak le ti Krasamti, duhouske, inu defbenske Gosposke naloshili; inu de satorei leti postraiſani, inu na takshno viſho obsojeni so se ſhe per perhoju nashiga Presvetliga Krala u Gradez hitro na svoi dom spustiti mogli. Leta naumnii, inu lesnivii govor so taisti, kateri so komei taku gnadlivu odpufhaine sadobili, med jeh soſedam, inu tudi drugim (kokar se je resvedlu) resglasili.

Leta zel foush, inu lesnivii resglasen govor so ta Presvetli Kral is veliko navollo sashlishati mogli; inu so satedei per ti sadui skus reifhi pale to vifſoko povelu dali, u'ſsem hmetam to nasnajne dati, de ta Presvetli Kral ja sadosti fposnajo de ti napokorni podloshni to, taistim is lastno previfſoko volo, nalosheno straiſingo skus stellingo h' sondaſhni, inu u' zuhtaus so savoi nieh namar-niga saderſhaina zel sashlufhili; vonder pak u' tem gvifshnimu upainu, de se bodo posehmau pokoinu saderſhali, inu se h' jeh Wirtshofii na svoi dom hitro nasai vernili, so ta Presvetli Kral sa to pervokrat jem to sashlusheno straiſingo pa le na takſhno viſho odpustili, de leti, kateri bi ſche nar to mainshi napokorschno, alli napokoi skasati dali, ſche veliku oisreish, inu bres odpufhaina straiſani postali boio.

Enu tedei kokar so drugu se u'ſsem podloshnim is previfſoko Kralovo is govoram sturjeno povelu h' tem zilu osnani, de se nobeden skus takſhen foush, inu straiſinge vreden resglas ſapelati pusti, ampak tak nemarni ſapelauz h' ti straiſingii svoi gruntſki Gosposki hitrun kafhe, inu zhes da.

Usaki podloshen, inu hmet more satedei bres u'ſsega zwibla vedeti, de ta ſaſhlufhena traiffinga tega zhezdavaina h sondaſhni, inu u zuhtaus zhes te napokoine je bla samuzh od Presvetliga Krala narozhena; inu le ſhe ſgorei osnanenim ſauepinam tega stanovitniga pobolſhejna (kateru so takshni na Dunovim skus krish zahna potrdili potrdili) odpufhena.

Sadnezh od samu sebe se saſtopi, de uſsaki podloshen, kateri eno toshbo, ali Shwarengo is pravim, inu resnizhnim gruntam naprei perneſti ima, to pomuzh po naprei piſsani povelu pervizh per svoi gruntſki Gosposki, kader se per le ti iz resnizhno Shvvaringo nezh oprauti namore, per temu Kralovimu zhashtitimu Krasamtu; pale naprei per temu prezhashtitemu Gubernu, inu zel tudi per ti duneiski Svetli Regirengi iskati more, rasen totih sdei povedanih potu u' fhvvaringah, inu toshbah se nezh oprauti namore.

Danu u Kralovimu Mestu Gratz na II° dan tega Mefsa Septembra 1790.º

Od sv. Mihaela pri ſoſtanji. (Letina pred to ſo.) Kder se zito mlati, prepriča se lahko, da ne plenje predobro. Res, zadnja leta so bila sploh slaba, pa vendar smo ſe zmirom več zrnja pripelali, kakor letos. Ako prerano slane ne pade,

utegne se ajdina dobro obneſti in to nam potem nekoliko opomaga. Akoravno le po redkem de-žuje, vendar krompir v zemlji že gnjiti hoče, kar je tem bolj obžalovati, ker ta pridelek pri gospodarstvu mnogo odpehne, je okusna in dobra jed za ljudi pa tudi jako redilna hrana za pitavne preſiče. Koruza, fižol in proso obetajo lepega pridelka, tudi korenje in pesa so uže jako debeli, ravno tako zelje daje mnogo debelih glav pričakovati. S krmenskimi pridelki smemo sploh zadovoljni biti, tudi detelja mladica se je lepo obrasla. Soja se bode pa slabſe obnesla od lani, akopram je vreme kaj ugodno. S predstoječim je pororočilo o letini naših glavnih poljskih pridelkov po večini končano. Ostaje mi samo ſe pristaviti, da smo sploh od tekočega leta več pričakovali nego bodemo prejeli in skrajni čas je, da pride preobrat na boljſe, sicer poginemo. Sedaj je ſe pa toča vse poklestila. Bog se usmili! J—k.

Iz Dobrne. (Letnica 1881), pravijo da je računſka čudežnost. Če namreč posamezne številke soštevaš ali odštevaš, ali deliš, povsod boš naletel na številko 9. Tako soštevanjem 1 in 8 dobimo 9; 8 in 1 je 9; $1+8+8+1 = 18$, to je 2krat 9; $18+81 = 99$, zopet 2krat številka 9. Če odšteješ 18 od 81, boš dobil 63; soštej toti številki 6 in 3 bo 9, ali ji poštevaj 6krat 3 je 18, to je 2krat 9, ali s soštevanjem $1+8 = 9$; dalje v 63 je 9 zapopadeno 7krat, t. j. $7 \times 9 = 63$. Ako 81 razdeliš s 18, boš dobil 4, ostalo bo ſe 9. Podobna prikazen bila je zadnjic leta 1863, samo da tota letnica ſe ima 9 večkrat v sebi. Ako namreč med seboj poštevaš vse posamezne številke $1 \times 8 \times 6 \times 3$ dobiš 144, dobljene številke pa soštej $1+4+4 = 9$; če 1863 razdelimo s 9, bode 207, te tri številke soštete storijo zopet 9, t. j. $2+0+9 = 9$. — ſe drugo redkost opazimo pri letnici 1881. Ako jo gledaš od strani ali jo na glavo postaviš, njena vrednost se ne bo spremenila. Tota posebnost je zadnjokrat bila leta 1111, a predzadnjic leta 1001; prvič bo se ta prikazen povrnila ſe le leta 8008, po tem 8118 in 8888, ker na ta način zamoremo previjati samo znamenke 0 in 1 pa 8. — Tako čudežno sestavljajo tudi letošnji rojstni dan našega svitlega cesarja. Če namesto besede „augusta“ napiſemo številko 8, kar pomenja 8 mesec v letu t. j. da se namesto „18. avg. 1881“ postavi „18.8.1881“, potem izpuſtivši pike dobimo 1881881. Beri toto številko zgoraj ali zdolej, od desne ali leve strani, ona ostane ista. V sedanjem stoletji sta izmed 36.525 dnij samo ſe 2 dneva s tako lastnostjo, namreč 10. avg. 1801 (10. 8. 1881 = 1081801) in potem 11. avg. 1811 (11. 8. 1811 = 1181811). Podobno je bilo 8. avg. 1188 (8. 8. 1188 = 881188). Za 18. avg. 1881 sledeči taki dan, ki ga od 4 strani enako beremo, bode čez 6130 let 1. okt. 8011, t. j. 1. 10. 8011 = 1108011. To je zanimiva sestava, ki sedaj roma po časnikih.

Iz Ljutomera. (Popravek.) Nekdo iz Cvena poročal je nedavno v Gospodarja o novejši šoli,

ki se nameni tam staviti. Pravi, da bo velika dobrota to za deco, ki je do sedaj morala poldrugo uro daleč hoditi v Ljutomer. Mislimo, da je k večjemu eno uro hoda iz Cvena v Ljutomer. Pisatelj povdarja še, kako bodo otroci potem mogli staršem doma pomagati pri delu. To je nekaj. Vendar v kljub temu pravi sam, da je še nekaj nezadovoljnežev, ki šole nečejo. To mu verujemo. Nekaj težav dela vsakako novo plačevanje. Vendar tega nečem povdarjati. To naj drugi storijo! Jaz opozorujem le na to, da potem otroci na Cvenu ne bodo nikoli imeli tam službe božje. Tudi g. katehet bodo morali zaradi drugih pogostnih opravkov izostajati in tako bo tudi poduk v krščanskem nanku oteškočen. Brščas je ravno ta uzrok, zaradi katerega se ljudje na Moti, Krapji in Cvenu ustavljajo novejši šoli. Tudi prostor za novo šolo se mi ne zdi prav izbran. Vendar s temi vrsticami nečem nikogar žaliti, nikomur svoje misli vsiliti. Le toliko še dostavim: da se resnica prav spozna, naj se čujeta oba zvana. F.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar so na Ogersko odpotovali k velikim manevrom okolo Miscoleza. Cesarjevič Rudolf in princesinja Štefanija sta zapustila Saleburg zaradi presitnih zijakov in se odpeljala v Prago nazaj. Nemški liberalci so nekoliko že spehani vsled večnega psovovanja na Slovane in zavoljo upitja „nemštvo je v nevarnosti.“ — Videti je, da pa tudi vse upijanje v v nemškega kmeta v gornji Avstriji s pomočjo liberalnega „Bauernvereina“ ne pomaga nič, kajti skoraj vsi volilni možje za volitev novega deželnega poslanca v Lineške okolici so — konservativci. — Tudi meščanje, zlasti menjši obrtniki in trgovci, sprevidajo pogubnost liberalnega nauka o svobodnem obrtu itd. ter se začenjajo v shodih pogovarjati se in na pomočke misliti. V Gradcu bo tak shod dne 8. sept. sept. t. l. Črtež je ves konservativen. — Pri dopolnilnih volitvah so Čehi nemčurjem iztrgali dva sedeža. — Slovanski poslanec dr. Tonkli je v Gorico pozval 150 svojih volilcev in jim razložil, kako je deloval v državnem zboru. Rekel je med drugim, da zaupa grofu Taaffeju ter se trdno nadeja, da bo ta narodom pomagal do dejanske enakopravnosti. Volilci so svojemu poslancu izrekli svojo priznanje in zahvalo. — Slovenski odpadnik in bogataš baron Žvegelj je kranjske ustavake povabil na veliko gostijo na Gorenjskem pa jim na srca polagal, naj nobeden ne sprejme glavarstva za Kranjsko, kajti tako pride minister Taaffe najhujše v zadrego Bosa oholost! Ako Slovenci ne polukajo v zbornico, ne pomaga jim nobeden glavar bodi Bobegg bodi Babegg. — Tiste zapeljane slovenske srenje v Primorskem, ki so namestniku Depretisu poslale diplomu častnega srenjčanstva, je sedaj že sram,

ker vedo, kam „pes tace moli“. Hrvati bijejo hudo volilno borbo med seboj. Izid še se ne da prorokovati. Magjarski politikarji vedno holje povdarjajo potrebo meje proti nam zapreti in colninsko linijo potegniti in colnino pobirati. Tudi so zvovali ruske rubeljne, katere je baje nekdo od ruskega ministra Ignatijeva prejel, da bi nekemu v Rumuniji izročil, ta pa v Belgrad zanesel, da jih zopet nekdo na Ogersko spravi in z njimi zoper Magjare ščuje. Neverjetno. — V Erdeljskem so Rumuni kos zemlje si osvojili in 1500 oralov gozda posekali; ogerski listi trdijo, da je gozd uže na ogerskejši zemlji; sedaj reč preiskuje avstrijsko-rumunska komisija. Bosenska vlada je 8000 fl. odmerila za nakup gospodarskega orodja, drevese, trsov itd.

Vnanje države. Bismark porabi mir, ki je po Evropi zavladal, da svojo Nemčijo bolje ukrepi. V ta namen hoče liberalno gospodarjenje zatreti, kmetom in meščanom pomagati, Jude iztirati, preganjanje katoličanov ustaviti. Nekaj je uže v vsakem oziru storil ali vsaj storiti dal. Liberalci vsega sveta ga zaradi tega silno sovražijo in napadajo. Sedaj se vršijo volitve za državni zbor. Jude povsod napadajo. — Še huje se godi Judom na Ruskem; tukaj jih naravnost izganjajo. Ob nemškejši meji stavijo Rusi novo železnico iz Kovna v Grajevo. — Turki so zopet pokazali, da so vendar le divjaki. Primorani zapustiti Tesalijo ter jo dati Grkom, požigajo vasnice pomikaje se iz dežele. Sultan pregleduje tarško brodovje, da je popravi. — Italijanom se je namignolo, če hočejo pri Avstriji zaslonbe, naj ne prežijo več na Trst in južne Tirole pa tudi naj ne škilijo v Albanijo ter našej armadi pustijo iti v Solun. Papež nameravajo baje le pobegniti na otok Malto. — Francozi so po novejših volitvah svojo republiko utrdili. To je gotovo pa tudi to, da je zviti jud in freimaurer Gambetta uže precej ob veljavo prišel, on ki je kriv, da so zadnja leta ondi katoliški mešniki in redovniki bili tako surovo preganjani. V Afriko je treba zopet več vojakov poslati. — Angleški državni zbor ali parlament je na nedoločen čas odložen. S Francozi se Angleži nič prijazno ne gledajo. Angleži zavidajo Francozom Tunis, ti pa žugajo Angležem vzeti Egipt, če bodo dalje godrnjali.

Za poduk in kratek čas.

Nesrečni dnevi generala Szapary-ja v Bosni.

(Spisal po lastnej skušnji D. Živkov.)

VII. Dne 13. avgusta hočem v mesto Gračanico potrebnih rečij nakupovat. Vzamem seboj 4 može. Kapetan mi prida še svojega strežnika, da tudi njemu nekaj priskrbim. Ko pridemo do mesta, so naše v mestu in okolici Turki napadli. V trenutku se je pričel bud boj. Po cesti od Tuzle je vrelo vse polno sovražnika. Na holmci pred